

Holeček na mne čekal ve vrátnici EEPA. Škrábal se na hlavě.

"Docela byste se nám šiknul," řekl.

"Ale?"

"Hejsek, co dělal anglický přehledy, dal minulej tejden vejповěď. Šel do státní služby. Moc tady neplatíme, ale svobodnej chlápek jako vy by z toho moh bejt živ."

"Fajn ... Tak dostanu ten flek?"

"To by nebyl problém. Jenže voni nám to zatrhli."

"Který voni?"

"Continental Development."

"Jakým právem?"

"Patřej jim troje noviny a čtyři rádiový stanice a ty všichni nás živěj. Tak už vidíte, jakým právem?"

Přikývl jsem.

Holeček také přikývl. Ještě než se odšoural, řekl, abych pozdravoval tatínka.

Druhý den jsem napsal žádosti o přijetí na City College, na Newyorskou universitu, na Kolumbii a Hofstra College. Otec prohlásil, že zaplatí školné.

Během tří neděl mi došly čtyři záporné odpovědi. Kromě toho jsem dostal i čtyři dopisy. Po jednom od Diany, Zemana a Chrise; čtvrtý mě překvapil. Byl od

mého vypaseného spolkového brášky Crana.

"Já vím, žeš mě nikdy v lásce neměl, a jistěs věděl proč, jelikož já stejně žádněj extra kámoš nebejval, ale teď si myslím, že bys měl mít páru, vo co kráčí. Já totiž vždycky v pondělí a ve čtvrtek makám na děkanátu, abych si přišel na nákejh těch pár šupů, a povětšinou rozesílám kopie posudků, když si někdo o ně napíše a vyplázne poplatek. No a tak mi taky přišly do rukou ty tvý žádosti i s prachama a rozeslal jsem tvý posudky těm třem nebo čtyřem školám, jak to má bejt. Ty tyhle posudky nikdy neuvidíš a mě napadlo, že by tě mohlo zajímat, co v nich je. Známky máš senzační, všechna čest (kéž bych já je měl) ale pak je tam takovej pokec v rubrice poznámky a to je svinstvo, žeš to nežral. To víš, mně nestačí jen tak něco zblíknout, aby mi to uvízlo v šíšce, a moc dlouho na to vejrat nemůžu, dyž to je přece taj. dův. materiál, tak ti to nedokážu vocitovat doslova. Ale někdo, a myslím, že to byl O'Leary z děkanátu, tam napsal, že ta nadace, cos vod ní dostal štípko, tě vobžalovala, žeš na nich vylákal peníze pod falešnou záminkou, že se celá ta věc vyšetřuje a všechno prej nasvědčuje tomu, žeš zpronevěřil víc jak dva tácy. Tady mezi klukama se říká, že prej na tebe ušili chatrč, tak jsem se rozhod, že ti vo tom povím. Měj se, tvůj (kdoví jestli) kámoš

Jerry Crane

Zeman mi popisoval začátek karnevalové sezóny v Mnichově. Podotkl, že holek jsou mraky, a všechny prý jsou celé žhavé na vzdělané Američany s evropským vchováním, takže je nejvyšší čas, abych se o tom přijel přesvědčit. Inge má jednu kamarádku ...

Chris byl ještě ve Washingtonu. Psal, že tráví všechn čas v obrovské dvojité posteli u okna, na němž visí fibrová záclona, a že z ní skoro nevyleze, protože jeho slečna si vzala třínedělní dovolenou a kromě souložení není vůbec co dělat.

Dianin dopis za mnou odeslala paní Dickinsonová. Bylo v něm spousta drbů o Valdoské smetánce, což mě nezajímalo. Až skoro nakonec však Diana poznamenala, že je z toho všeho už otrávená a že si zajede do chaty, co mají její rodiče na Jenkins Island, a bude se tam procházet pár dní samotinká po pláži. Škoda, že tam nemůžu být s ní.

Vyhledal jsem si ten ostrov v automobilovém atlasu. Pak jsem napsal vzkaz tátovi a dvě hodiny nato už jsem seděl v autobuse. Když jsem ve Washingtonu přisedal, zavolał jsem Chrise. Měl obsazeno celých těch pětatřicet minut, co jsem tam byl. Buď si vyvěsili telefon, anebo si Catharine Pianowská taky ráda zdrbla.

Jenkins Island byl jedním z těch mála míst v životě, která člověku splní do puntíku všechno, co si od nich sliboval. V únoru nikdo nejedí k moři, ať už je počasí na pobřeží Georgie sebelahodnější. Většina ostatních chat měla zatlučená okna. Naši ohříval kotel z prádelny. Byl tam i kostkovaný ubrus a stará lednička. Kamna měla okýnko z plexiskla a ze zdi vedle nich se loupal nátěr. Obývací pokoj byl rozdělen rákosovou přepážkou a na prkenné podlaze ležela tygří kůže. Na tu jsem Dianu překotil hned pár minut potom, co jsem do chaty vkročil. Procvíčil jsem ji tak, že dostala menstruaci a tudíž nám zbylo trochu času na povídání. Příběh o Chrise Merwinovi a té hrozné křivdě, kterou na něm spáchali, Dianu moc nezajímal, ale aspoň se dověděla, jak to, že jsem mohl přijet. Jinak nebylo celkem o čem mluvit.

Když ji měsíčky přešly, vyváděli jsme v jednom kuse. Konečně jsem měl dost. Sem tam se Dianě ještě podařilo mě uhnat, třeba když si začala stěžovat, že je celá uhrátá, a svlékla se při večeři do červené podprsenky s černou krajkou. Pohled na husí kůži, která jí při tom naskočila, mě ještě dokázal vzrušit. Pak ale přišel čas, kdy se minuly účinkem i kožené, na míru šité kalhotky, které si právě pro takovou příležitost pořídila. Poté mě začala krmit

syrovými vejci s citronovou šťávou a každou večeři jsme zahajovali tuctem syrových ústřic. Po jídle mě hned zahнала do postele a sama se pustila do četby časopisů Od srdce k srdci, které měla na metr vysoko naskládány v koutě obývacího pokoje. Ještě později si zajela do města do kina a vrátila se s hnědým pytlíkem, plným ostře vonících bylin, o nichž tvrdila, že povzbuzují pohlavní činnost a že je dostala od jedné staré černošské čarodějnice. Vařili jsme je, až celá chata pronikavě voněla, a vývar jsem pak se značným odporem vypil. Jako zázrakem jsem se do rána vzbudil a tak jsme zahájili den po čubčím způsobu, protože jsme byli líní vstát a vyčistit si zuby.

Rádili jsme tam déle jak týden a pak jsem vzal Dianu na výlet do Savannah. Tam jsem se – s pocitem, že páchám něco tak trochu zvráceného – dal já, rodák z Československa, zapsat na tři roky do námořnictva Spojených států.

Díky mé geniální schopnosti udělat všechno v nepravý čas, podařilo se mi splynout s tou beztvárou, ale mohutnou hmotou zrovna 3. května 1954. To znamená, že mě námořní služba pohltila na tři roky, které svět počítá mezi nejvýznamnější období poslední doby. Stačil jsem propást celou tu senzaci s projevem Nikity Chruščova, v němž slovy plnými hněvu a opovržením odrovnal velikého Stalina. Nezaznamenal jsem ani povstání v Poznani, které vypuklo díky tomu, že Poláci omylem vzali Nikitu příliš doslova. V létě po výcviku jsem se přijel hlásit v oslnivě bílé uniformě na námořní základnu do Norfolk a Virginii. Odkomandovali mě do oddělení pro styk s veřejností při COMNAVLANtu, čili Velitelství námořních sil v Atlantiku. Tato služba byla pro poddůstojníka, jako jsem byl já, vyložená lehárna.

Kromě toho, že jsem posílal novinám stereotypní zprávu o každém novém přírůstku k osazenstvu COMNAVLANTu (jakmile mi z laboratoře poslali slušnou fotku) neměl jsem dohromady co dělat, a má denní činnost skončila obvykle kolem půl jedenácté dopoledne. Hodně jsem se potuloval po bázi a čekal, až ústředí Námořní zpravodajské služby, v dočasné hodnosti majora námořnictva, neboť třetí světová válka vypukla přesně podle programu, nastíněného K.K. Sperrym.

Ale ani Nikita, ani poznaňští dělníci, ani Naser, který obsadil Suezský kanál, dokonce ani revoluce v Maďarsku tu válku nerozpoutaly. Každým dnem mi víc a víc docházelo, že si u COMNAVLANTu odsloužím ještě aspoň rok. Na základě této úvahy jsem napsal Dianě, že v Norfolku uvíznu asi permanentně a že je načase, aby si našla někde v okolí byt. Přijela tři dny nato, vyzbrojena tatíčkovou šekovou knížkou. Najala si chatu na Virginia Beach a já měl zase domov.

Tou dobou se ve mně uhnízdil nemilý pocit, že ztrácím zdánlivě absolutní kontrolu nad situací, kterou jsem získal na Jenkins Islandu. Dianě za pár dní došlo, že mám pramalou volnost pohybu. Viděla, že kdyby za mnou nepřišla, neměl bych se kam vrátit. Byl bych vydán na pospas neutěšenému davu v East Main Street, hospodám s cingrlátky na sropech a všudypřítomným zápachem slabého zvětralého piva. Můj pohlavní život by nestál za nic a věčně bych se strchoval, zda jsem si neuhnul některou z nesčetných odrůd pohlavních nemocí, jež v Norfolku bujely. Diana mě obhospodařovala vzorně, pravidelně a čím dál vřeleji. Po této stránce bylo všechno v pořádku. Ale zároveň mi dala bez řečí, avšak zcela jasné najevo, že si dělá nárok na veškerou mou pozornost a neholdá se o mne dělit vůbec s nikým, kromě COMNAVLANTu. Všechny volný čas jsem musel trávit s ní. A protože znala střídání služeb v kanceláři nazpaměť,

nebylo úniku.

Po Chrisu Merwinovi jako by se země slehla. Dopis, který jsem mu napsal do Washingtonu, se vrátil s poznámkou 'adresát neznámý'. Napsal jsem do Alabamy a dopadlo to stejně. Napsal jsem přímo jeho otci, ale nedostal jsem odpověď.

Můj otec mi občas psal upjaté dopisy, ze kterých jsem vycítil, že naprosto nesouhlasí s tím, co dělám, ale že nechce naše vztahy přerušit úplně. Strýček Harry přijel do Norfolku, aby byl svědkem při obřadu, jímž mi bylo uděleno americké občanství. Zůstal přes noc v naší chatě a vykládal otrávené Dianě legrační zkazky o všech našich příbuzných. Pak spustil něco jako, děti, mějte rozum, vezměte se, až Jan přijde z vojny, může studovat dál, já to vezmu na své tričko. Nevěděl nic o klatbě, kterou na mne K.K. uvalil, a Dianu odhadl jako hodnou, domáckou dívenku, snad poněkud nadměrně vyvinutou, ale jinak učiněnou berušku, které já hanebně využívám. Neochotně jsme slíbili, že to celé promyslíme. Druhý den, když před chatou nasedal do taxíka, zavrčela Diana koutkem úst:

"Postarej se laskavě, aby mi ten starej šmrksa už nechočil na voči, jo?"

Má kniha vyšla na jaře 1954 a v několika novinách v různých koutech Ameriky se objevily recenze. Reportér z Norfolkského Hlasatele si přišel ke mně do kanceláře pro interview, ale byl to trapas, protože reportér knihu nečetl a blábolil, co mu slina na jazyk přinesla. Dokonce i Námořní department ve Washingtonu si omočil a dotázal se COMNAVLANTu, zda jsem skutečně spisovatel a jak dlouho tam sloužím. Upozornili, že nakladatel opomněl uvést tyto údaje na obálce knihy. Ale pak to celé pustili jako horký brambor, asi proto, že si tam někdo tu knížku přečetl a došlo mu, jak je vlastně ošemetná. Dostal jsem pár stovek honoráře a jedna sestra z námořní nemocnice si přišla v odpolední přestávce do kanceláře pro

autogram. Což od ní bylo moc hezké.

Přilétlo jaro do Norfolkku a Diana se změnila v hospodyňku. Uklidila chatu, koupila nové záclony a dokonce dala přistavět na jižní straně verandu, aby bylo kde pořádat reje a mejdany a opékat maso na rožni. Svěřila se mi, že chatu koupila. Na okamžik mě zachvátila panika lišky, která uvázla prackou v ocelové pasti, ale pak jsem to pustil z hlavy.

V tomhle jsem se pořád zdokonaloval. Nesamostatnost života v námořní službě mě ovlivnila natolik, že jsem se nevzchopil k činu ani ve volných chvílích. Nejpříjemnější na tom všem bylo, že člověka ani nenapadlo, že marní čas. Nic si nevyčítal. Byl jsem na vojně na tři roky. Než si to odkroutím, je jakákoli ctižádost směšná. Dokud existuje COMNAVLANT, nemusím se o nic starat.

Hned po Dni práce došel dopis od Zemana. Bylo to poprvé, co se ozval, po téměř roční přestávce, když nepočítám pohlednice z Amalfi, Mallorky, Estorillu a Kitzbühlu. Zamýšlel přivést Inge do New Yorku na návštěvu koncem září, až si zas bude dávat do pořádku ty své americké papíry. Mohl bych tam přijet na týden za nimi?

Dva dny jsem plánoval jak na to. V pátek, po večerním posezení v křesle a dvou šálcích kávy s whiskou, jsem začal vyprávět o svém dlouhém a věrném přátelství se Zemanem. Naservíroval jsem Dianě světovou válku, komunistický puč, exil, bídu, trápení, nejistotu, stesk po domově atd. atd. Pak jsem řekl, že chci jet do New Yorku, abych se se Zemanem sešel, a to sám, protože je nám vždycky o moc líp, když můžeme mluvit česky. A po celou tu dobu jsem byl ve střehu, připraven ucouvnout, jakmile by Diana začala zuřit. Inge se do toho idylického obrazu nehodila a tak jsem ji vynechal.

“Ale beze všeho, jen si jed’. Já se beztak chtěla podívat na den dva do Valdosty a zařídít si pár věcí.”

Kdybych si byl Dianinu povolnost správně vyložil jako

projev jistoty, že mě má v hrsti, byl bych se k smrti vylekal. Místo toho jsem s ní samou vděčností strhal šaty a zřídil ji jednou na podlaze, jednou na tygří kůži a na křesle a pak ještě dvakrát v posteli, kde jsem zaznamenal další rekord, když jsem dosáhl zběsilého vyvrcholení mezi jejími prsy.

Druhý den jsem se musel hlásit marod.

Inge byla svižná dívčina s bradou trochu moc hranatou pro můj vkus a s rukama vždycky studenýma a vlhkýma.

Standa Zeman hodně zestárl. Vrásky v obličejí měl hlubší a tváře sežloutlé.

"Dnes se člověk na volný noze už tak snadno neužívá," řekl, když jsme se usadili na pelest velké manželské postele v hotelovém pokoji v East Side. "Je moc velká konkurence. Teď nestačí jen přeložit úvodníky z Tribuny řadu nebo z Borby. Dneska to chce, aby člověk zplodil něco originálního."

"Víte, že byl za revoluce v Maďarsku?" zeptala se mě Inge.

"Tys byl v Maďarsku – v Budapešti?"

"Dokonce i kus dál. V Satoraljaiuhély na slovenských hranicích. Proslychalo se, že jsou nepokoje v Košicích, a já chtěl být u toho, kdyby se na Slovensku něco semlelo."

"A semlelo se?"

"Ne, myslím, že ne. Kromě pěti lidí, co utekli do Maďarska, se žádná protistátní činnost nekonala."

"Kdy ses vrátil?"

"Třetího prosince jsem přešel přes hranice do Rakouska. Musel jsem sebou pořádně hodit, abych se dostal ven. Rusáci byli kolikrát jen jednu vesnici za

mnou."

Inge přinesla dvě sterilizované sklenice z koupelny a nalila do nich po dně z kamenné láhve Steinhagera. Jednu podala mně, jednu si nechala a láhev dala Zemanovi.

"Na rušnej tejden v New Yorku," řekla. Standa si přihnul z láhve a objal mě. Já nemohl ze sebe vyrazit ani slovo, protože jsem si spalil chrtán.

"Jestlipak víš, Inge, že tenhle chlápek se mi plete do života už asi třináct let, a já si nemůžu vzpomenout ani na jedinej moment, kdy jsem nebyl na světě radši jenom proto, že jsem ho měl nablízku."

Teprve teď jsem si všiml, že Inge mluví česky, jen s nepatrným přízvukem.

"Věť mi to anebo ne, ale vona je Sudeťka," vysvětloval Zeman.

"Mýho tátu může trefit šlak, když se o Standovi zmíním," usmála se Inge. "Myslí si, že jsem zradila naši věc."

"Ale váš otec s vámi jistě nemluví česky."

"Táta ne, ale maminka. Vona je z Brna," řekla Inge.

Když si Zeman šel vyřídit své záležitosti na německý konsulát (a jelikož ta jeho zanícená obdivovatelka ještě seděla v přijímací kanceláři, nemohl tam Inge potřebovat) šli jsme si prohlédnout palác Spojených národů. Vystupovali jsme po schodech z 43. ulice a Inge sledovala očima slovo za slovem nápis na zdi, citát z Izaiáše o tom, jak z mečů budou ukuty radlice a národy přestanou spolu válčit.

"Co mám dělat, aby s tím Standa přestal?" zeptala se.

"S čím? Co dělá?"

"No s tím – jak se řekne česky hetzen?"

"Hetzen? To nevím."

"Anglicky to je ... počkejte ... to incite."

"Štvát? Kdo štve?"

"No přece Standa. Celá jeho práce, všechno jeho

živobytí se zakládá na studený vále. Na tom, aby nepřestala."

"Inge, to byste taky mohla říct, že každý voják vydělává na válce."

"Taký že jo. To by se jistě mohlo říct."

"Ale tak vy to přece nemyslíte. To není možný."

Stoupali jsme vzhůru mlčky.

"Kdyby s tím Standa praštil – s tou prací na volný noze – a sehnal si stálý místo, mohli bysme založit rodinu."

Jenže to je vyloučeno. Inge, ty chudinko malá, tohle nemůžeš pochopit, ať jsi sebechytřejší; nemůžeš pochopit, že Zeman by si tě nevzal, ani kdyby byl usedlý ředitel banky.

Když jsme večeřeli v Automatu, už jsme na tuhle diskusi zapomněli. Pak se k nám přidal Standa a šli jsme se podívat na O'Neillovu hru, kterou dávali v divadle na 46. ulici. Inge New York okouzloval, pořád opakovala, že Evropané by měli povinně jezdit aspoň na měsíc do Ameriky, než by o ní směli napsat jedinou řádku. Každý večer jsme se vraceli do hotelu unavení, s příjemným vědomím, že každodenní shon lidí, kteří se kolem nás hemžili na každém kroku, se nás netýká. Jednou odpoledne jsme si zajeli podzemkou do Queens podívat se na ošklivou, humpoláckou Emersonku. Když nás nevrlý zřízenec, kterého jsme potkali na chodbě, upozornil, že zápis je v kanceláři, odešli jsme s úsměvem.

"Páni, tohle by člověka umrtvilo!" zabručel Zeman, když se ještě před vstupem do podzemky ohlédl na tu budovu.

Jeden den jsme strávili v Port Washington u strýčka Harryho. Provedl nás po zahradě a Inge žasla nad tou barevnou náherou. Prohlédli jsme si také strýčkův vinný sklep a pojedli báječnou večeři, objednanou z přepychové restaurace v Manhassetu.

"Inge, tady vidíš Evropana, kterej může právem prohlásit, že Amerika je zaslíbená země," ozval se Zeman

z hloubi svého křesla, kde ohříval v dlaních pohárek Courvoisieru.

Harry chvilku mlčel a srovnával si myšlenky.

"Ano, s tím musím souhlasit. Ačkoli možná z docela jiných důvodů, než byste myslel."

"No já mám dojem, že ty důvody jsou zcela jasné, pane Kente," usmála se Inge roztomile.

"Kdoví, kdoví," zabručel strýček Harry.

Když jsme se vrátili do hotelu, šla Inge rovnou spát. Amerika dovede člověka udolat. Zeman mě chytil za rukáv a trhl hlavou směrem ke svému pokoji. Tam otevřel další láhev Steinhaegera.

"No tak, co je?"

"Co má být? Nic."

"Tvůj táta má jinej dojem. Psal mi několikrát. Myslí si, že ses dal k námořnictvu, abys unikl životu. A myslí si, že to je nedůstojnej únik. A upřímně řečeno, já si to myslím taky."

Na každého jiného bych se byl rozkřikl. Ale že to byl Zeman, začal jsem vysvětlovat Merwinovu aféru do všech podrobností, se všemu předsudky, nenávisťmi a dojmy. Pověděl jsem mu i o poznámce, kterou Continental Development přičlenil k mému posudku.

"Víš, kde je Merwin teďka?"

Zavrtěl jsem hlavou.

Zeman sáhl pro aktovku a vyndal z ní hnědou obálku.

"Je tohleto ten tvůj přítel?"

Výstřižek, který mi přistrčil, byl z New York Times. Byl osm měsíců starý.

**MERWIN ZVOLEN PŘEDSEDOU KONGRESU
ZA MÍR A POKROK**

"Co je to ten Kongres za mír a pokrok?"

"Taková organizace, kterou se krejou všechny komunistický skupiny v Americe. To se ví, oni to popírají, ale že jsou marxisti, to přiznávají. A dá jim spoustu práce přesvědčit department spravedlnosti, že se vydržujou z

dobrovolnejch příspěvků."

"Merwin? Christopher Merwin? Víš jistě, že to je ten pravej?"

"Pochází z Triville v Alabamě?"

Přikývl jsem. Vytáhl brožurku na mizerném papíře.

"Tohle je prohlášení, které shrnuje názory toho kongresu. Poslechni si tohle: Takzvaný uprchlík, který se po druhé světové válce přistěhoval do U.S.A. , to je odpaděk, vyvržený ze zemí východní Evropy, které ve svém vývoji dospěly k socialismu. Je to společenský parazit. Jako takový nemůže být pro Spojené státy přínosem. Naopak, mnozí uprchlíci žijí v této zemi na útraty sociální péče. Značné množství těchto lidí dostává podpory od našich zmonopolizovaných podniků. Nízké mzdy a vysoké ceny umožňují těmto monopolům tyto grandiózní projekty na podporu lajdáctví, neschopnosti a zaostalosti. Podle našeho názoru je na čase učinit tomu přítrž. Tento příliv přistěhovalců se musí okamžitě zarazit. Ti takzvaní uprchlíci, kteří utekli do západní Evropy, protože v jejich vlasti proti nim bylo zavedeno trestní řízení, se musí bez prodlení vrátit domů a zodpovídat se ze svých zločinů."

Zeman zase pomalu zasunul výstřižky do obálky a převázal ji červeným provázkem na mašličku.

"Tohle jsem si vypůjčil z kartotéky Svobodné Evropy. Jestlipak víš, že tvýho tátu odsoudili v devětačtyřicátým in absentia pro velezradu?"

Ještě pořád jsem se nevzmohl na slovo.

"Promiň. Já halt vždycky přináším špatný zprávy. Tys pro toho kluka dost obětoval."

"Neobětoval jsem nic."

Zase ticho.

"Ale Stando, co se týče toho podvádění, v tom přece moh bejt nevinnej."

"To je možný. Já o tom pochybuju, ale možný to je. Ale jde o to, že tys na něj neměl žádnéj vliv, kdežto ..."

"Proč myslíš, že není nevinnej?"

"Protože se na základě vlastní zkušenosti domnívám, že většina lidí, co se dali ke komunistům, má nějakou vadu charakteru. Nemluvím o těch, co si dnes u nás doma říkají komunisti – to jsou většinou oportunisti. Myslím na ty, co tomu doopravdy věří, na ty fanatiky."

"To je nesmysl. Celé tvé uvažování je chybné. Úplně blbě. A ty to víš. To přece musíš vědět!"

"Teoreticky ano. Nedává to celkem žádnéj smysl."

Dál se nešířil. Dívali jsme se na sebe mlčky.

"A co když někdo zažije takovej šok, že změní názory o sto osmdesát stupňů? Jako třeba, když ho bez milosti vyhoděj z university a táta mu z toho bezmála umře? Protože to se tady stalo. Chris mi vyprávěl o tom, jak si jeho táta zakládá na tom, že studoval na Wilsonce."

"To by se ovšem mohlo stát. Jenže Merwin žádného otce nemá. Už od bitvy u Tarawy v roce 1943. To je taky tady v těch spisech."

Pokoj se začal se mnou otáčet.

Zeman zase sáhl do aktovky.

"Tady je to. Vidíš, jaký datum má tenhle článek?"

"Leden 1954."

"Kdy se konalo to řízení před Čestným výborem?"

"V únoru."

"Stejněj rok?"

"Stejněj rok."

"Tohle je z Pokrokového Američana. Merwin je tu vedenej jako čestnej člen výkonného výboru toho kongresu."

"Četls mou knihu?"

"To se ví."

"Tak mi řekni, proč by se mnou spolupracoval na něčem takovým, kdyby tohle všechno byla pravda?"

"Pro začátek není nad mírnou, střizlivou kritiku. A ještě k tomu od uprchlíka. Kolik liberálů se už na to dalo nachytat? A mimochodem, Merwin bude jistě až do

posledního dechu popírat, že s tou knížkou měl něco společného. To se s tebou vsadím o pět set dolarů, což je všechno, co mám."

"Co jestli Alf ... jestli Alf věděl o Merwinových politických názorech?"

"Kdo je Alf?"

Pověděl jsem Zemanovi, co je Alf zač.

"To víš, možnosti jsou všelijaké. Těžko říct."

"Jak dlouhos tohle všechno věděl?"

"Setkával jsem se porůznu s Merwinovým jménem už přes rok. Ale nedal jsem si to všechno dohromady, dokud jsem nemluvil s tvým tátou."

"Tys mluvil s tatínkem? A kdy?"

"Den předtím, než jsi přijel. Nepůjdeš ho navštívit?"

"Teď ne. Tohle mi dalo hroznou ránu."

"Právě v takové situaci by ti mohlo náramně bodnout, kdyby sis s tátou pohovořil."

"Anebo s kamarádem. Děkuju ti Stando, žeš přišel."

"Škoda že jsme tak daleko od sebe."

Přikývl jsem.

"Pomýšlíš někdy na to, zajet si do Evropy?"

"Ne. Já v poslední době vůbec málo myslel."

"Možná že by ti změna prostředí udělala dobře."

"Snad. V tomhle prostředí se mi moc nedařilo."

"Ale neodjížděj nadobro. To by byl zase jen takovej únik."

Bylo až kupodivu, jak rychle Merwin i otec ustoupili do pozadí, když jsme se rozhovořili o Mnichově, Německu a Evropě. Námořnictvo, Diana, umrtvující každodennost byly ty tam. Zůstalo jen vzrušení z plánů, které jsme se Zemanem kulí. Byli jsme vzhůru až do čtyř.

Když Standa uviděl druhý den ráno titulky v Timesech, zamračil se. Na statenislandském voru skoro ani nepromluvil. Ale když jsme se octli na druhé straně, odmítl jít s námi na procházku.

"Nezlobte se, ale já se musím vrátit."

"Do hotelu? Proč? Zapomněl sis něco?"

"Ne, do Evropy."

"Ale proč?"

"Tahle záležitost s tou ruskou družicí. To si nesmím dát ujít. Teď bude ohromná poptávka po všem, co se týká meziplanetárního výzkumu na Východě."

Ten večer jsem stál na vyhlídkové věži na letišti Idlewild a díval se, jak se elektra, zatížená nákladem benzínu na dlouhý let do Evropy, pracně zvedá do vzduchu. Uvnitř seděli Zeman a Inge.

Tu noc po mém návratu z New Yorku jsme se milovali na tygří kůži. Celkem třikrát.

Po týdnu už musela Diana vycítit, že má nálada se změnila. Láhve skotské trvale ovládly scénu. Jeden prázdný večer stíhal druhý, ale já je teď trávil hloubáním nad mapami Evropy a nad kdejakou literaturou o poválečné Evropě, která mi v námořní knihovně padla do ruky. Předplatil jsem si Stern a Spiegel a pečlivě jsem je pročítal, abych si osvěžil trochu té němčiny, co jsem pochytil za války. Diana podnikla protiútok: koupila televizi s dvakrát větší obrazovkou, než měla ta stará.

Rozkaz, který přišel z COMNAVLANTu 5. dubna 1958, zněl zcela předpisově. Vyzýval Dubského Jana, poddůstojníka námořnictva Spojených států, aby se hlásil na palubě torpedoborce USS DEWBERRY, DE 166, domovský přístav Norfolk, Virginia, dne 7. dubna 1958 v osm nula nula (cestovné se nepřiděluje).

Na samém začátku mé námořní kariéry se vyskytly chvíle, kdy jsem zatoužil (hlavně pod vlivem filmu Vzpoura na lodi Caine) po osvěžující spršce slané vody, která skrápí lodní příď za tajfunu v Jižních mořích. Tyto touhy však už dávno došly ukojení v klíně Diany O'Connellové. Vyhlídka, že strávím posledních jedenáct

měsíců presenční služby na palubě USS DEWBERRY, mě rozhodně nenadchla.

“Ale nemáte tady žádného zapracovaného poddůstojníka, který by po mně převzal propagaci. Asi to budete muset dělat sám.”

“Co vás vede,” pravil praporčík Soukas a smetl si poslední vlas s ramene parádní uniformy. “Feinkost je tady v kanceláři už tři měsíce. Ten to zaválí.”

Vzal jsem tedy kupu tiskových zpráv, které pogramotný námořní rekrut Feinkost rozesílal místním novinám prostřednictvím předsedy Námořního novinářského odboru v Great Lakes, a ukázal je praporčíku Soukasovi. Všechny nám je vrátili s poznámkou předsedy odboru, který říznými slovy upozorňoval COMNAVLANT, že je tam přes 40 procent jmen chybně napsáno – a že to jsou převážně jména novin, jejichž přízeň se tak usilovně snažíme získat.

Dva dny poté došla instrukce z personálního oddělení námořnictva, abych nebral na vědomí předchozí rozkazy a setrval věrně na svém působišti.

V létě jsem zažil ještě jedno strašné leknutí, když v Iráku zavraždili chudáka krále Feisala a Šestá flotila měla poplach. Začaly se šířit chýry, že budou potřebovat poddůstojníky v Libanonu, aby pečovali o naše hochy v zeleném, kteří se tam právě vylodili. Ale i tato krize pomínila a konečně, zrovna když jsem zavěšoval stříbrné koule na vánoční stromek, přišla na přetřes ta hlavní otázka.

“Tak už to máš za pár, co?” řekla Diana. Stála ve dveřích kuchyně v pěkné selské blůze, jakou nosila Jane Russelová ve filmu Psanec. Nepřikrývala jí ramena.

“Co budeš dělat v Evropě – v Mnichově?”

“Proč v Evropě?”

“Ale prosím tě, tam je přece Zeman, že jo?”

Poprvé jsem uviděl Dianu plakat. Neronila žádné potoky slz, ale přece jen jí zvlhly oči. Dělal o jí dobře, když

jsem ji vzal do náručí, a položila mi hlavu na rameno. Začal jsem ji utěšovat.

"Koukej, Diano, já to musím zkusit. Pak se k tobě vrátím. Kdybych tam nejel, zůstalo by to mezi námi navždycky jako nezodpovězená otázka."

Pomilovali jsme se vstoje vedle ledničky. Diana si opřela levou nohu o špricli žebříku a ani si nesundala zástěru. Potom ji ten smutek trochu přešel.

Následující dny plynuly jako romantická mezihra, kterou jsme oba zcela hrdla vychutnávali. Já dělal Dianě pomyslené, protože mě hryzlo svědomí, Diana se pečlivě strojila po celý den a při každé příležitosti. Líčila se trochu míň nevkusně a z obýváku zmizely ty hromady výlevů divčích srdcí. Ale občas jsme se přece zapomněli.

"Ty si myslíš, že to je férový, po takových letech, co jsme spolu?" prohodila jednou nad bífekem.

"Co jestli je férový?"

"No že mi teď foukneš do Evropy."

"Ne, je to ode mne syčárna, Diano, jsem fakt hrozný sobec. Hluboce se ti omlouvám."

"To nestačí, hergot, to nestačí!"

Když začala takhle, nemohl jsem si pomoci.

"Tak copak někdy to bičování, to by tě uspokojilo? A mám si to udělat já, anebo mě chceš radši spráskat sama?"

"Ty seš věru kus nefáda, abys věděl."

"Já vím."

"Proč bys nemoh ..."

"Změnit rozhodnutí? To už jsme si vysvětlili, Diano. A mockrát."

"Jak dlouho budeš pryč?"

"Snad jen pět měsíců, snad rok, nevím. Těžko říct."

"A co mám zatím dělat já?"

"Zapomínat. Zapomínat, že vůbec existuju."

"Tobě se to lehko mluví. A stejně seš komediant, víš."

"Prosím tě, co myslíš, jak by naše manželství vypadalo? Každá známka letecký pošty by mi připomínala, co

všechno se mohlo stát, kdybych si neuvázal na krk ten mlýnskej kámen. Manželství musí být něco víc než jen sex a konvence."

"Vážně? No, tři rokys neměl nic jinýho a šlo ti to náramně k duhu. A ty mogle z Dixy doxů taky, to se ví, na ty nesmíme zapomínat."

Dopadlo to jako obvykle. Zase jsme se milovali, divoce, tak, aby to bolelo. Skončili jsme na tygří kůži, s odřenými zády, nadobro vyčerpaní.

Feinkost se konečně naučil psát bez jediné chybičky jména všech novin na celém kontinentě od Youngstonského věstníku až po Honolulský ilutrovaný zpravodaj. Obstál skvěle v záludné zkoušce, kterou mu uložil praporčík Soukas. Tři dny nato jsem byl propuštěn z presenční služby. Vrátil jsem se do chaty s úmyslem oznámit Dianě, že zítra letím do Paříže letadlem Neptun P2V, spadajícím pod velení COMNAVLANTu.

Chata byla prázdná a já zaváhal; řekl jsem si, že všechno počká, dokud si nesbalím kufr a v chatě nezbude nic mého, kromě knížek na polici a veliké koňakové sklenice s nápisem JEHO na římse krbu. Pohladil jsem strakatou tygří kůži a pak jsem uviděl střechu taxíka, který zastavil před chatou. Otočil jsem se na patě a vyšel ven. Nezavola jsem, ani jsem nenechal vzkaz.

Noc jsem strávil v přestupní ubikaci, ale ani jsem nevylezl na kavalec. Ve tři ráno mě filipinský kuchař, který měl službu v kanceláři a paklík označených karet, obehřával o dvacet dolarů. Naskočil jsem na autobus k letišti. V kanceláři dispečera byl telefon, stačilo jen zvednout sluchátko. Cívil jsem na něj tupě, v hlavě mi vířilo. Vtom spustil Neptun motory a já vyšel do sychravé noci, na hlavě bílou čapku, kterou jsem si musel přidržovat, aby mi ji vítr z motorů neodnesl.

V Le Bourget jsem hodil své námořnické kalhoty a bundu do popelnice u čekárny. Tím se ze mne stal civil. Večer jsem chytil Orient expres do Mnichova.

Sedivě svítalo, když vlak zastavil na mnichovském nádraží. Vyměnil jsem si ve směnárně padesát dolarů a dostal skoro dvě stě marek. Taxík se proplétal ulicemi na druhý břeh Isary do Harlachingu. To byla čtvrť, kde bydlel Zeman.

“Vy v Mnichov poprvé?” zeptal se mě zachumlaný šofér mercedesky s dieslem.

“Ano.”

“Vy byste chtěl vidět město v noc? Děvčata, cha cha, a hudba? Teď máme Fasching.”

“Co je to Fasching?”

“Karneval. Velice legrace. Masky, pivo, víno, ženy. Moc hezká ženy v sukně tak krátká.”

“Možná, že si dám říct. Ale dnes ne.”

“Gut. Tady máte karte. Zavolat a já pšidu, oukej?”

“Dobrá. Děkuju.”

Začal jsem sledovat čísla domů na Grünwalderstrasse a říkal jsem si, nic naplat, Němci jsou sekáči. Kde jinde na světě by se našel pasák s takhle elegantními vizitkami?

Zeman bydlel v nenápadném, dosti moderním činžáku.

Na seznamu nájemníků jsem zjistil, že má byt ve třetím poschodí, ale když jsem zazvonil, nikdo se neozval. Zvonil jsem a zvonil a na okamžik mě přepadl pocit, že jsem tohle už jednou prožil – sníh na kabátě se mi změnil v déšť a svět zase ležel kolem mne v troskách po tom zdrcujícím rozhovoru se Snížkem na nábreží.

Neznal jsem Ingino telefonní číslo, a ne a ne si vzpomenout, jaké má příjmení. Najal jsem si pokojík v hotelu Sendlingen Tor Platz, ale neměl jsem tam stání. K obědu jsem si dal v suterénní jídelně obchodního domu opečeného vuřta a nervózně jsem jej zapíjel hlty černého piva. Na sklonku odpoledne jsem ho zavola. Zase nic. Když se setmělo, navlékl jsem si galoše a probrodil se k tramvaji. Buď doma, Stando, buď doma!

Vyzvracel jsem se do špinavé závěje na Grünwalderstrasse a to už mi bylo jasné, že všechno to rozčilení a dvě bezesné noci mě začínají zmáhat. Za půl hodiny nato jsem padl do postele a prospal dvanáct hodin bezesným spánkem.

Sekretářka v českém oddělení sekce EIPA řekla, že tam někdo je, kdo by mi mohl pomoci, a já požádal telefonistku, aby mě přepojila na kancelář číslo 106. Netečný hlas na druhém konci linky se nesmírně vzrušil, jakmile jsem vyslovil Zemanovo jméno. Pán, který si pro mne do vrátnice přišel, byl pan Dwindler z Ohia, vedoucí bezpečnostního oddělení. Jeho kalhoty volaly po žehličce a na bradě měl štětinatý ostrůvek, jak mu ráno ujel elektrický strojek.

“Kdy jste viděl pana Zemana naposled?” zeptal se mne, když jsem usedl proti němu u psacího stolu.

“Loni v říjnu.”

“V New Yorku?”

Přikývl jsem.

Dwindler začal rochnit v těch svých lejstrech a já se nějakým zázrakem ovládl a nedal tomu nabubřelému troubovi přes hubu.

"Kde je?"

"Vy jste byli s panem Zemanem dobří přátelé, že?" zeptal se mne a vyloudil na lici tajuplný výraz.

"My jsme dobří přátelé."

"Už ne. Zeman je mrtev."

Tohle byl vrcholný okamžik celé jeho protišpionážní kariéry, a tak jej plně vychutnával. Díval se, jak jsem vytřeštil oči a zůstal civět do prázdna jako omráčený.

"Stalo se to před týdnem. V Landshutu. Je to směrem na československé hranice. Víc vám nemůžu říct. Asi tam byl vyslán. Ode dne, kdy překročil hranice, to jest od roku 1957, pracoval pro komunisty. Jako většina zdejších Čechů."

Trhl jsem sebou.

"Zeman přišel do Německa v roce 1950."

"Ne, ne, to bylo ... aha, máte pravdu. Konečně, na tom, kdy přišel, stejně nezáleží."

"Ale mohlo by. Bezpečák, kterému to myslí, by si toho všiml."

To s ním zamávalo.

"Co si to dovoluujete? Nevíte, s kým mluvíte? Máte ponětí, kolik Východoevropanů tady musíme hlídat? Skoro plnej ti -"

Zachvátila ho hrůza. Co jestli znám předpisy? Otřes z té zprávy o Zemanovi se mi přesmykl v přívál nenávisti vůči Dwindlerovi. Já ti zasolím, ty svině!

"Aha, to je přísně tajná informace, co? A jak se můžete opovážit obviňovat Čechy ze špionáže? Většinou riskovali krk, aby se dostali za hranice, a vy, s tím svým vypaseným panděrem, si to přihasíte ze Středozápadu - což je mimochodem žumpa Ameriky - a náramně si foukáte, jaké jste sekáč a starousedlík. Nejen že nemáte o ničem páru a jste levej jak šavle, Dwindlere, ale ještě ke všemu jste drzej nežád. Je učiněnej zázrak, že tenhle celej úřad není rovnou řízenej z Moskvy, když jsou tu takový esa, jako jste vy!"

Vzal jsem si kabát a vyrazil z kanceláře. Slyšel jsem, jak Dwindler vytáčí číslo a hovoří s nějakým Klausem. Asi volá policii, aby ho ochránili před rozruženým komoušem.

Mráz mě udeřil do tváře a vrátil mě do skutečnosti. Kam se mám obrátit? Co se vlastně stalo?

Policista mi ukázal zloajné výstřižky z mnichovských novin. Padl mi do oka červeně podtržený titulek AUS ANGST VOR EINEM VERHÖR IN DEN TOD?

"A tak, on spáchal sebevraždu, protože se bál, že bude obviněn. Ale z čeho?" zeptal jsem se.

Němec se usmál.

"Vy neznáte naše noviny. Když to formulují jako otázku, mohou si v titulku napsat, co chtějí."

"Jak zemřel Zeman?"

"Byl zastřelen. Měl dvě rány v hlavě."

"Máte tu zbraň?"

"Ano. Je vyrobena v Československu. Našli ji vedle něho."

"Patřila Zemanovi?"

"To nevíme. Nebyly na ní žádné otisky. Kdybychom to věděli, poznali bychom, jestli to byla vražda nebo sebevražda. Aspoň myslím."

"Máte nějakou teorii?"

"Teorii je tolik, kolik je policistů, kteří ten případ řešili. Je to nejzáhadnější případ tohoto roku. Ale počkejte pár týdnů, koneckonců je teprve leden."

"Co dělal v Landshutu?"

"Snad si jen vyjel na výlet. Bylo to v neděli. Je tam výborná restaurace."

"Byl někdo s ním?"

"Myslíme že ne."

Později odpoledne jsem stál na Východním hřbitově před čerstvým hrobem s prozatímním pomníčkem, na němž byl nápis S. Zeman, 1924 – 1959. Začalo sněžit a záhy se setmělo. Mezi křovím blikal červený neon z kina přes ulici. Byla dopravní špička. Auta zlobně houkala, každý spěchal domů, do tepla.

Domů! Kde domov tvůj, Stando? Snad je dobře, že tvůj byt je ještě zapečetěný. Těžko bych teď snesl pohled na ty fotky, jak nás Inge brala s fontánou u Rockefeller Center v pozadí.

Inge! Kde je Inge?

Ten chlápek, co ho Dwindler volal, se objevil ve vestibulu mého hotelu nazítří ráno. Zamával mi před nose vizitkou, představil se jako Klaus Dienert ze západoněmecké protišpionážní služby a zeptal se mě, zda bych mu mohl věnovat pár minut. Vzali jsme si taxíka a jeli do Schwabingu. V kavárně Evropa si vybral stůl, odkud bylo vidět na dveře, a objednal si kávu a dva rohlíky s máslem. Já si dal pivo.

“My se domníváme, že pan Zeman se zapletl se ženskými, pane Dubský. Domníváme se, že ho někdo vydíral.”

Odmlčel se, abych měl čas to strávit, a narovnal si semišové sáčko s páskem. Nefekl jsem nic.

“Domníváme se, že šlo o určitou ženu. Viděl jste někdy tohle?”

Vytáhl z kapsy sérii fotek, na nichž španělská dvojice předváděla několik pozic orálního sexu. Znal jsem tenhle párek z fotografií, které kolovaly v námořnických kruzích

okolo Norfolku.

“Ne. Ale je to pěkné. Moc povedené.”

“Ty měl Zeman v bytě. Tohle je nejspíš ta dívka, kterou hledáme.”

“Nevěděl jsem, že hledáte nějaké děvče. Mohla by to být Hilde?”

V očích mu zasvitlo.

“Hilde ... Jo to vy myslíte Hilde ... no, honem, jak se jmenuje, tady z Mnichova, že?”

“Hilde Bauerová,” lhal jsem.

“No ovšem, správně. Hilde Bauerová. Bydlí někde tady v okolí, jestli se nemýlím.”

“Nevím, jestli je to v tomhle okolí. Bydlí v Ludwigstrasse.”

“Ano, to je nedaleko odsud. Ano, Hilde Bauerová, to by mohla být ona. Znáte její adresu?”

Vstal jsem a odstrčil židli od stolu, jak nejhřmotněji jsem uměl.

“Až ty své kdy uveřejníš, pane Dienerte, tak nezapomeňte dát do titulků co nejvíc otazníků. S otazníkama vám projde všechno. I kdybyste napsal o hodném a slušném děvčátku, že je kurva, nebo o bojovníku za svobodu, že je zločinec. Mimochodem, tohle je moc pěkná sbírka obrázků. Kdopak vám je dodává? Abyste věděl, mně je známo, že Zemanův byt zapečetily úřady, hned jak se jeho mrtvola našla. Takže reportéři z mnichovských revolverových plátků se tam dostat nemohli.”

Zaslechl jsem ještě cosi jako, ale počkejte, vy mi nerozumíte, a pak jsem vyšel do mrazivého slunce. Z nejbližší budky jsem zavolał toho slušného poldíka z Landespolizei, se kterým jsem hovořil předtím. Řekl jsem, že bych si rád promluvil s někým, kdo má o tu událost vážný zájem. Odpověděl, že mě zavolá za hodinu, a já se vrátil do hotelu.

V pět hodin odpoledne, skoro na minutu, jsem

vystoupil z vídeňského rychlíku ve Freisingu na rakouských hranicích. Americká vojenská fordka mě za několik minut dovezla ke schodům horské chaty, zvané Haus Fernsicht, v přenádherném Berchtesgadenu. Nemluvný šofér mě doprovodil k pestře pomalovaným dveřím v přízemí a zaklepal na ně. Pak zmizel.

Usměvavý a pěkně ostříhaný kapitán s medailí z korejské války a s Bronzovou hvězdou nad kapsou mě uvedl dovnitř.

“Posadte se, pane Dubský a – ale dovolte nejdřív, abych vám pověsil kabát. Kouříte?”

Zavrtěl jsem hlavou.

“Jmenuju se Rezac. Ale prosím vás, ne abyste na mě spustil česky. Rozumím jen docela málo. A jen co je napsané.”

Usmál jsem se.

“Co mi můžete říct o Stanislavu Zemanovi, pane kapitáne?”

“To se teprv uvidí. Možná, že můžeme dát své vědomosti do kopy. Pokud vím, byl jste právě propuštěn z presenční služby u námořnictva. Nemáte u sebe náhodou propouštěcí doklady?”

Sáhl jsem do kapsy a vytáhl naditou náprsní tašku. Rezac se na papír jen mrkl a hned mi jej vrátil. Opřel se do židle a sěpal konečky prstů.

“Tak se na to podívejme. Stanislav Zeman, starý pětaticet let, byl nalezen mrtev v brambořišti nedaleko Landshutu v Bavorsku, 12. ledna. Zemřel den předtím. Pravděpodobně sebevraždou. Zbraň byla nalezena, ale nebylo zjištěno, komu patří. To je tak všechno.”

“Kdyby to bylo všechno, nedal byste si mě předvést, pane kapitáne.”

Zazubil se.

“Byli jste se Zemanem dobří přátelé?”

“Moc dobří. Byl taky můj bratranec – z druhého kolena.”

Jako bych zaslechl hlas z minulosti.

“Nevzpomínáte si, že by se někdy zmínil o nějakém Langrovi?”

“Ne. Ale já Zemana neviděl už přes rok.”

“Na tom nesejde. Langr pracuje v Bavorsku nejméně pět let. Zajímá se o zimní manévry NATO, o pohyby vojsk a jiné podobné věci. A za informace platí dobře. Máme podezření, že s ním spolupracuje někdo ze Svobodné Evropy v Mnichově.”

“Je Langr Čech?”

“Asi je. Nejdřív jsme si mysleli, že je to sudetský Němec; že splácí dluh Čechům a oni za to mlčí o nějakém zverstvu, kterého se dopustil za války. Ale od téhle teorie jsme už skoro upustili.”

“Proč?”

“On totiž pravidelně mizí. A víme skoro jistě, že přechází přes hranice a zpátky. Nějakou dírou v železné oponě.”

“Copak ho nemůžete zkrátka zatknout?”

“To by ovšem museli udělat Němci. Ale my je o to nežádali. Víte, Češi zřejmě netuší, že máme Langra na mušce. Hodí se nám líp jenom ho sledovat a zjistit si, s kým se stýká. Obvykle operuje kolem Landshutu.”

“Jak tohle všechno souvisí se Zemanem?”

Rezac vstal a začal se hrbat v kartotéce.

“Tu neděli viděli Langra v Landshutu. Kdoví, jestli ho čírou náhodou neznáte. Nevím sice, jak by to bylo možné, ale zkusit musíme všechno. Tohle je Langr. Jeden z našich lidí ho vloni vyblejsknul. Není to špatná fotka, na to, že byla dělaná skrytou kamerou, co?”

Vlasy mu ponejvíc vypadaly a ty, co zbyly, zešedivěly. Narostla mu bytelná brada a tváře mu plandaly pod očima. Kdysi vzpřímená a hrdá postava se teď hrbila vedle sloupu s označením autobusové zastávky. Přesto nemohlo být pochyby, že to je on.

“Gott,” vydechl jsem.

“Cože? Kdo?” kapitán nastražil uši.

“Je to Miloslav Gott. Bydlí v Nymburce. Nebo aspoň tam bydlel před deseti lety.”

“Jak to víte?”

“Býval učitelem ve škole v Polabí, kam jsem chodil.”

“Znal ho Zeman?”

“To nevím. Ale určitě o něm věděl. Gott mě ve škole hrozně mlátil. Zemanovi to dělalo starosti a jednou přijel do Polabí, podívat se, jestli jsem v pořádku. Zeman později pracoval blízko Polabí.”

Vypověděl jsem užaslému Rezacovi celou tu historku. Když jsem skončil, hvízdal si.

“Ale že je to klika! Taková náhoda! A já vám tu fotku málem ani neukázal.”

Sáhl po telefonu.

“Musím to hlásit nahore.”

“Ale ještě než jim zavoláte, pane kapitáne, povězte mi něco. Co z toho všeho vyplývá pro Zemana? Znamená to, že byl špion? Zrádce?”

Tvářil jsem se tak ztrápeně, že ještě na chvilku odložil sluchátko.

“Vyloučené to není, ale moc nepravděpodobné. Kdyby byl agent, sotva by vás k sobě pozval. To by mu jeho činnost hrozně ztížilo. A důležité je, že my tady na Zemana vůbec nic neměli. Když umřel, byl pro nás úplně neznámé jméno. My si tady obvykle dovedeme spočítat, kolik uhodilo, když nějaký agent zemře. Ale nikdo, kromě té čubičky Abendzeitungu, nemohl říct, že vydoloval něco konkrétního v souvislosti se Zemanem.”

“Tak vy si myslíte, že se jen náhodou objevil v Landshutu ve stejný den jako Gott?”

Kapitán se na chvíli zamyslel.

“Ne. Já bych řekl, že Zeman jel do Landshutu, protože se dověděl, že tam Langr bude. Byl přece novinář. To je jedno vysvětlení. Anebo věděl, kdo Langr ve skutečnosti je, a chtěl si dopřát to zadostiučinění, být při tom, až ho

budou odvádět za mříže. Anebo něco ještě horšího: uvidět ho s kulkou v hlavě. Viděl jste už někdy tuhle pistoli?”

Položil na stůl automatickou pistoli s dřevěnou pažbou. Zavrtěl jsem hlavou. Mohla to být táž, kterou Zeman držel v ruce tenkrát před léty v tom sklepe v Josefově. Ale jistě jsem to nevěděl.

“Je možné, že si ji Zeman přinesl s sebou z Československa, když uprchl. Ale co se ve skutečnosti stalo, když se ti dva setkali, to se patrně nikdy nedozvíme. Zřejmě u toho nebyli žádní svědci a Gott se v dohledné době neodvážil přejít zase přes hranice.”

A pak mi ten vděčný kapitán zavolal vůz, aby mě odvezl zpátky do Mnichova.

Václave, máš zpoždění, ty neřáde! Kam ses poděl?

Rozhodl jsem se, že se vrátím do New Yorku lodí, a zamluvil jsem si místenku na vlak do Bremerhaven na zítřek ráno. Cestou zpátky do hotelu jsem zahlédl na veliké hranaté budově nápis PINAKOTHEK. Vtom jsem si vzpomněl, jak mi Standa kdysi říkal, že tam Inge pracuje. Dědula v zasklené vrátnici se nemohl upamatovat na žádnou Inge, která by odpovídala mému popisu, ale zavolal mi mladšího strážného. Asi v polovině mého kostrbatého německého výkladu mu svitlo v očích.

"Na freilich. Aber Fräulein Kölmer ist auf Urlaub."

Fräulein Kölmer byla na dovolené a já zas tam, kde jsem začal. V jejím bytě nikdo nebral telefon.

Při večeři v restauraci proti radnici jsem listoval včerejším pařížským vydáním Herald Tribune, ale obsah jsem skoro nevnímal. Pořád se mi v hlavě motala myšlenka, že Zemanova smrt je odplata za Dianu, že mě pámbu potrestal a že mě peklo nemine. Už abych byl z Mnichova pryč.

Zavolal jsem znovu, a tentokrát někdo zvedl sluchátko.

"Haló, kdo volá?" zeptala se Inge za okamžik.

"Inge, proboha ... Inge, kde jste byla?"

"Na dovolené. Vrátila jsem se jen na jednu noc, zítra

ráno jedu zas do Zürsu. Kdo je to?"

"Jan Dubský."

"A tak. Nevěděla jsem, že přijedete. To je nepříjemné."

"Nepříjemné? Pro koho?"

"No přece pro vás. Ta věc se Standou Zemanem."

"Kdy vás můžu vidět?"

"Já přijela jen na jednu noc. Zítra zase ..."

"Kde vás můžu dnes večer vidět? Smím přijít k vám?"

"Ale já za pár minut odcházím. Jdeme s přítelkyněmi tancovat na masopustní ples."

"Kam?"

"Haus der Kunst."

"Já vím, kde to je."

"Ale ..."

"Poslouchejte, Inge, my si spolu musíme promluvit. Sejdeme se v deset u sektbaru. Doufám, že tam něco takového je."

"To ano. Ale víte, tohle je masopustní bál."

"No a?"

"Bude tam veselo."

"Můžeme se sejít jen dnes v noci. Zítra oba odjíždíme."

"Tak jo. V deset."

Hitler si postavil Haus der Kunst v úpadkovém slohu Germania Empera, s mramorovými sloupky a širokým schodištěm, které stoupalo ke vchodu. Teď umístili v přízemí noční lokál a maďarskou reaturaci s cikánskou muzikou a nahoře mizerně instalovanou obrazárnu. Maškarní bál měl ráz 'Život v džungli' a dostavila se tam spousta opic, Tarzanů a domorodých kouzelníků, mezi nimiž se motala sem tam nějaká ta Amazonka a pár bílých lovců. Musel jsem si u vchodu koupit strakatou kápi, abych k té merendě taky něčím přispěl. Dav mě vnesl dovnitř, kde panovalo bezuzdné veselí, což u Němců působí vždycky dost strašidelně.

Kolikrát jsi tady asi byl, Stando? Hověla ti ta hlučná, dupárenská muzika, ulovils tu hodně zajíčků? Anebo se ti

líbilo líp klidné ovzduší baru v hotelu Bayerischer Hof, kde mi dnes namíchali tak kupodivu dobrý martini? Co vůbec pro tebe znamenal Mnichov? Rubensovy obrazy v Alte Pinakothek, o níž se tak poeticky rozepisuje brožurka, kterou jsem našel ve vestibulu svého hotelu, anebo blízký Nymphenburg, kde se vyrábí rosenthalský porcelán? Moc doma sis tady připadat nemohl, mezi těmi dacany v bílých punčochách a koženkách. Ty přece u nás odjakživa symbolizovaly skopčáckou drzost. Dovedeš si představit, že by někdo v takové parádě chodil po Václaváku v roce 1945? Pověsili by ho na nejbližší lucernu.

Tady ses nemohl cítit doma, Stando.

Seděla u baru a měla černé síťové punčochy. Kabelku položila na vedlejší stoličku, aby zůstala volná. Něco mi v nitru poskočilo, když jsem ji uviděl – první přivětivě povědomou tvář v tomhle svěťadíle. Před očima se mi mihly její nahé prsy z fotografie, kterou mi Zeman kdysi ukazoval. Život přece jen není tak strašný.

Trhla sebou, když jsem promluvil.

“Ahoj, Jene,” řekla a sundala kabelku se stoličky. Objednal jsem si sklenici německého sektu.

“Kdy jste se dověděla, co se stalo se Zemanem?” začal jsem zhurta. Žádný taktnější přístup mě nenapadl.

“Zavolali mě do kanceláře. Taková Schande – ostuda.”

“Proš ostuda?”

Čekal jsem, že zase spustí tu starou písničku o manželství.

“Jene, já pracuji v mnichovské Pinakotéce – to je státní služba. Samozřejmě že se mě vyptávali.”

“A vy jste odpovídala. Io nemohlo být nic těžkého.”

Užasle se na mě podívala.

“Copak nevíte, co se stalo?”

“Vím, Standa je mrtev.”

Položila si ruku na čelo a opřela se o bar.

“Neměla bych o tom vůbec mluvit, nesmím se

rozčilovat. Proto jsem jela na lyže do Zürsu. Neviděl jste noviny? Asi ne, vždyť jste tady nebyl. Bylo to hrozný. Jak mi to moh – jak nám to moh udělat?”

“Inge, mně nic neudělal. Nevím, co to blábolíte.”

Otočila se ke mně.

“Aťsi byl váš bratranec a můj snoubenec, přece to byl špión. Komunistickéj špión.”

“Nemluvte nesmysly, Inge. Standa že byl špión?”

(A tvůj snoubenec taky nebyl.)

“Byl v Maďarsku za povstání. Proč? A byl ve styku s východoevropskou tiskovou agenturou. Proč? Řekněte mi, proč? A proč jel do Landshutu? Co tam dělal?”

“Slyšela jste o člověku, který se jmenuje Langr?”

“Vida, tak vy jste mluvil i s Američany. Myslíte, že mě Standa tomu Langrovi představil?”

“Copak jste Standu neměla ráda? Copak jste mu nedůvěřovala?”

“Měl jste vidět ty noviny. Šéf si mě zavolal do kanceláře a vyčinil mi, že si vybírám takové přátele. A měl pravdu. Naprostou pravdu. Že já jsem si mohla něco začít se špiónem!”

“Standa nebyl špión. Na to nejsou vůbec žádné důkazy, naopak, všechno svědčí o něčem docela jiném ...”

“Táta do mě věčně hučel, já ti to pořád říkal – a to šuškáni v kanceláři! Vy nevíte, co jsem si prodělala!”

Sklouzl jsem ze stoličky a položil na pult pětimarku.

“Sbohem, Inge, doufám, že si příště vyberete líp.”

Vyšel jsem ven a nechal za sebou Haus der Kunst, Německo i celou Evropu.

Svatba se konala v metodistickém kostele ve Valdostě a byla to honosná, procovská záležitost. Měli jsme dvě zkoušky a Dianina tříletá neteř z Gainesville rozhazovala ve svatebním průvodu kolem sebe plátky růží jako divá. Byl červen a horko jak v peci. Jelikož severoameričtí kře – sťané milují mučednictví – a nejen jako sportovní podívanou – v kostele samozřejmě nebyla klimatizace a mé proužkované kalhoty se mohly ždímat. Varhaník hrál na plné pecky a trochu falešně. Samým rozčilením, které zachvátilo kdekoho a kdeco, jsem ráno třikrát zvracel, a když jsem kráčet chrámovou lodí k oltáři, měl jsem žaludek až v krku.

To všechno bylo započítáno do ceny – do ceny, kterou jsem platil za to, že mě rodina přijala do svého kruhu. Přistoupil jsem předem na všechny podmínky. Vyjednávání se konalo v malém hotelu v Jersey City, kde mě Diana čekala po návratu z Německa. Můj návrh, že spolu utečeme a dáme se oddat na úřadě, byl zamítnut, ještě než jsem jej stačil pořádně rozvinout. Diana triumfovala a své brány vítězství se nehodlala vzdát. A tak jsme probrali celý seznam jejích požadavků, které jsem vesměs přijal s vědomím, že jsem poražen a že mi nezbývá, než se podřídít.

Neměl jsem v záloze nic, leda jistou výkonnost v posteli, která Dianě lahodila a dala se snadno vyprovokovat. Ale pro děvče s takovým obličejem a postavou nemohl být problém najít si jiného přeborníka. Jenže Diana byla i na to příliš líná.

Poznala také hned během prvních deseti minut po našem shledání, že už nejsem s to skrývat svou ubohost. Zemanova smrt na mne doléhala čím dál víc a děsivě otrásla mou kdysi tak neochvějnou vírou, že se dokážu v tomhle světě postavit na vlastní nohy.

Věděl jsem, že asi pět let před tím tatík O'Connell rozdělil království Dixy doxů na několik částí a Diana dostala nějakých deset procent. O'Connell se tak zoufale snažil zabránit našemu sňatku a zachránit mou duši, že měl sto chutí jí ten podíl zase sebrat, ale Diana už před půl rokem oslavila jedenadvacáté narozeniny, a tudíž byla vlastní paní.

Nikdo se nedal ani zanic přesvědčit, že peníze hrály druhotnou, i když nikoli zcela zanedbatelnou roli v mém rozhodnutí oženit se s dcerou O'Connellových. Proto mě také Craig White, jehož manželství s Katherine se navzdory pochmurným předpovědím otce O'Connellyho dosud udržovalo jakž takž při životě, vzal týden před svatbou na projížďku po fádním okolí Valdosty. Vyslovil svůj návrh s ohleduplností sobě vlastní.

"Hele, ty se nám nebudeš plíst do rozhodování, a my ti budeme platit deset hadrů, jasný?"

"Do rozhodování o čem? O Dixy doxech?"

"No teda vono de vo víc, my jsme ten kšeft rozšířili. Děláme teďka do potravin ve velkym a máme zelinářskou farmu. My se teďka jmenujem Dixie Union Enterprises."

"A proč nechcete, abych se tam ukazoval?"

"Ale né, ukazovat se můžeš, to jen aby ses nám necpal do správní rady."

"Já do žádný správní rady nechci."

"No to je senza. To rád slyším. Plácnem si na to."

"Počkej chvíli. Já chci něco jinýho. Normální flek."
"Čemu říkáš normální flek?"

"No moh bych třeba prodávat, nebo dělat v osobním oddělení, zkrátka tak něco. Abych nečuměl celý den doma."

"Vážně? Ty chceš fakt makat?"

"To se ví."

Zastavil a na chvíli se zamyslel.

"Máš nějaký kursy na prodávání?"

"Ne."

"A co obchodní školu?"

"Ne."

"Kolik bys chtěl ročně? Včetně těch deseti táců, samosebou."

"Já nevím. To záleží na tom fleku."

Další odmlka. Tenhle problém dal Craigu Whiteovi zabrat.

"Tak hele," řekl konečně. "My nejsme etablovaný na sever vod Masonový a Dixonový linie. A to je blbý, protože tam je nejvíc prachů. Já vo tom už dlouho koumám, furt si říkám, že bysme tam měli vedevít takový dva tři podničky. Taková Pennsylvánie by pro tebe byla jak dělaná, ale dyž ty se vlastně vyznáš nejlíp v New Yorku a okolí ..."

"To je fakt, tam jsem jak doma."

"Tak to teda zkusíme s New Yorkem. Ty se tam měsíc dva trochu vochovejte, vobhlídni si, co by se nám šiklo, a pak budem řešit finance. To pofrčí jak namydlený. Co bys řek pro začátek třiceti hadrům, souhlas?"

Diana usoudila, že jsem si měl fíct o padesát tisíc, a vyčtla všem členům rodiny, že ji okradli.

Po svatbě jsme strávili týden naprosté nudy u jezera Rangeley v Maine, načež jsme se odebrali do New Yorku a nastěhovali se do domu zakoupeného za sedmdesát tisíc v Larchmontu. V garáži už stál Dianin buick a nový austin Healey. Než jsme přijeli, Dianina matka strávila v

domě týden sama a postarala se o zařízení. Ani Dianu, ani mne zařizování bytů nebavilo.

Bylo tam nezbytné vnitřní nádvoří se zasklenými dveřmi do jídelny a bazén, v němž plaval dětský balónek. To byl jemný pokyn.

Do jedné východní zdi byla zabudována barevná televize a celá západní stěna nebyla nic než ohromný krb. Měli jsme čtyři ložnice a každá byla zařízena v jiné barvě. Herna v suterénu měla mahagonové ostění a byl v ní kulečník za osm set dolarů.

Naše první hádka vypukla půl hodiny po našem příjezdu do Maine. Ale rychlé číslo před krbem nám mile připomnělo tu tygří kůži a zároveň nás neobyčejně uklidnilo.

Druhý den od deseti ráno jsme s Epsteinem objížděli Forest Hills a Elmhurst a vyhlíželi příhodné jeviště pro premiéru Dixy doxů. Později jezdil Epstein sám a dodával mi informace a já z nich dělal hlášky, které jsem diktoval slečně Devereuxové v kanceláři Dixie Union Enterprises v 42. ulici. Popsali jsme stohy papíru a odeslali je do Atlanty zároveň s diagramy, rozboru pouličního provozu, cen pozemků a případných obtíží se zaměstnanci. Na konci měsíce nám to všechno přišlo z ústředí zpátky s cedulkou, popsanou Craigovým rukopisem:

Co blbneš, člověče? Ty to musíš rozhodnout! Copak si myslíš, že ti platíme třicet táců za to, aby sis válel šunký po divadlech na Broadwayi?

Vnadná slečna Devereuxová ovšem tu cedulku zblíkla a její vztah ke mně doznal značného zlepšení. Zaznamenal jsem tuto změnu a odložil ji prozatím k budoucímu upotřebení.

Tomlinsonovi odvedle si konečně dodali kuráže a pozvali se na drink. Vybrali si však večer, kdy Diana už natankovala čtyři dvojité whisky se sodou a jen tak seděla a čuměla na Perryho Coma v televizi a pronášela oplzlé

poznámky o biskupu Sheenovi.

Edna vycítila, že přišli nevhod, sotva překročili práh. Zato George byl takový ňouma, že si Dianiny oplzlé frky vyložil jako svérázný typ humoru, a rozhodl se, že u nás posedí. Ale když Diana uklouzla hned na prvním schodu do našeho sníženého obývacího pokoje, a všechny čtyři martini plus džbán a těžký stříbrný podnos se rozlétly přes pokoj, ztratil jsem trpělivost. Rozkřikl jsem se na ni. Řvali jsme na sebe ještě dlouho poté, co se Tomlinsonovi tiše vytratili, aniž je někdo postrádal. To už jsem dal Dianě dvě facky a ona se třikrát pokusila kopnout mě do holeně, ale vinou své indispozice, neměla přesnou mušku.

Konečně jsem šel spát, celý vyčerpaný. Když jsem už skoro usínal, uslyšel jsem zvenčí zaskřípat pneumatiky Dianina austina. Ráno byla ještě pryč a já se rozhodl, že mám právo zkusmo zaútočit na slečnu Devereuxovou. Šikovně mě odrazila.

O dva dny později se Diana vrátila a události dostaly spád. Už jsme se tolik nehádali, hlavně proto, že jsem se chodil domů jen vyspat. Všechn čas jsem trávil zkoumáním zpráv, často o samotě, a snažil se vyřešit otázku, k jejímuž řešení jsem neměl vůbec žádné předpoklady. Nejvíce mě zaráželo, že to všechno vypadalo tak jednoduše. Pořád jsem se divil, proč ještě nikoho nenapadlo otevřít bufet na každém druhém nároží v New Yorku. Epsteinovy výpočty ukazovaly, že kdyby během večerní dopravní špičky na Queens Boulevardu jen každé dvousté auto zastavilo u stánku s Dixy doxy, všechny investice by se zaplatily za jediný rok. Copak je Epstein jediný koumes v tomhle celém městě?

Po půl roce přiletěl do New Yorku Craig White, pobyl u nás pět dní, a než nastoupil do letadla, oznámil mi, že do měsíce očekává mé rozhodnutí.

Ten večer jsem přišel domů brzy a našel všechno vzhůru nohama. V obývacím pokoji se válely staré noviny a kusy chlebičků a nábytek byl posetý lepkavými kruhy od šálků

s Dianinou přeslazenou kávou. Večeře veškerá žádná. Chlapec ze sousedství mi prozradil, že Diana je o ulici dál u Henningerů. Richie Henninger odjel na týden za obchodem a děvčata nasávala manhattany.

Diana nechtěla jít domů, a tak jsem zase začal řvát a nakonec jsem ji vyvlekl na chodník. Ten den se u nás nevečeřelo. Jen šálek černé kávy, a pak Diana, třesnutě elegantní, vyrazila s austinem z garáže. Ráno jsem nadiktoval dopis do Atlanty a oznámil své rozhodnutí, že náš první stánek s chutnými Dixy doxy na sever od Masonovy-Dixonovy linie bude stát na nároží Queens Boulevardu blízko stanice Rego Park.

V roce 1961 existovaly v New Yorku tři automaty s Dixy doxy a tři další se plánovaly.

Rodinný život u Dubských se zlepšil. Diana, jakožto paní generální ředitelová pro severní oblast, dostávala teď spoustu pozvání a její nové společenské postavení jí lahodilo. Také pan Dubský s chotí občas uspořádali večírek a teď stačilo jen docela mírné domlouvání, aby si Diana dala říct a zůstala poměrně střízlivá. Léto jsme strávili na Cape Cod, v zimě jsme byli týden v Stowe. Craig mi naznačil, že zákaz mé účasti při poradách na nejvyšší úrovni bude brzy zrušen. Za nějaký rok dva budu vyzván, abych zaujal místo ve správní radě.

Katastrofy se přihnaly ráz na ráz, jen s měsíční přestávkou. První vypukla, když se restaurační podniky Bílá věž a Howard Johnson vetřely do těsné blízkosti našeho nejnovějšího automatu ve Westchesteru. Sbalili jsme to za dva měsíce po zahájení a ztráty pohltily dvouroční výtěžek filiálky na Queens Boulevardu jako malinu. Potom rozšířili náš blok v Brooklynu a udělali

mezi chodníkem a středem vozovky ostrůvek a tak jsme měli dohráno i tam. Nikdo nemohl zaparkovat u chodníku, aby se osvěžil chutným Dixy doxem, ani kdyby chtěl.

Zase jsem hloubal nad starými hláškami a hledal to místo, které jsem původně musel přehlédnout. Takovou nějakou šikovnou lokaci, která by nám zaručila nekonečné fronty před pultem ráno, v poledne i večer a odškodnila nás za víc jak 300.000 dolarů deficitu v minulosti, i za těch 82.000, které ještě proděláme ročně na Queens Boulevardu. (Tento odhad vypočítal náš talentovaný spolupracovník Epstein.)

Potom jednoho dne dorazil z Valdosty do New Yorku úlisný advokát jménem Ellsworth Long s naditou aktovkou a rozkazem z ústředí zlikvidovat tu celou operaci. Dal se ihned do práce za vydatné pomoci našeho vždy energického Epsteina.

VII

Diana reagovala na zprávu o mém nezdaru divokým výbuchem:

"Tak já si teda vzala sraba! Úplně nanicovatýho sraba! Co budeš dělat teď? Jen tak sedět a brát prachy, nebo co?"

"Chtěl bych se vrátit do školy."

"A co v tom případě budu já? Dvounohý štípkó? A co bude s těma třiceti tácama?"

"Žádnejch třicet táců nebude."

"I bude. Půjdeš do Valdosty a řekneš, Craigu, prosím, pěkně prosím, vraž mě někam do kanceláře a já budu dělat všechno, co ti na vočích uvidim. My totiž ty mogle potřebujeme, aby bylo jasno."

"Já nechci do Valdosty, Diano."

"Co ty chceš nebo nechceš, nikoho nezajímá. Tohle je tvá jediná šance dostat slušně placený místo. Tvá jediná a poslední šance, chápeš?"

"Poslouchej, Diano, prosím tě, poslouchej! Nikdo mi nezaručí, že mi Craig náký místo dá, i kdybych se před ním plazil po zemi."

"Já ti to můžu zaručit."

"Craig řídí společnost po svém."

"S Craigem se to musí umět. A já to umím."

"Nehoň se ... Jak to ..."

Úsměv, který se Dianě rozlil po obličejí, mě umlčel uprostřed věty. Popadl mě takový vztek, že jsem ji praštil vši silou do tváře. To už nebyla obyčejná facka, ale taková šlupka, že Diana přeletěla přes celý pokoj a zhroutila se na lenošku. Když zvedla hlavu, viděl jsem, že jí teče z úst krev.

"Ty svině jedna hnusná! Ani deset takovejch přivandrovalejch sráčů, jako seš ty, se nemůže postavit jednomu Craigovi! Neumíš nic než mlátit."

Vykloktala si v koupelně. Když procházela domem do garáže, uviděla mě, jak civím do bazénu, a zastavila se. Byla teď klidná, dávala si záležet, aby mě zranila docela chladnokrevně.

"Jestli ti někdy vrtalo hlavou, kam jezdívám na ty vejlety, tak dovol, abych ti to objasnila. Vždycky si koupím flašku whisky a ubytuju se v jednom hotelu dole ve městě. A nemívám žádnou potíže, najít si společnost do postele."

"Diano!"

Než jsem doběhl do garáže, pneumatiky austinu už skřípaly na příjezdové cestě. Ale mé zoufalství s ní už beztak nemělo nic společného.

Tenkrát jsem si na něho zase jednou po letech doopravdy vzpomněl. V tom prázdném domě s krémovým kobercem a vestavěnou televizí, v jejíž tupě zející obrazovce se zrcadlila modrá voda bazénu, jsem musel myslet na lidi. Jinak bych se asi zbláznil.

Trvalo mi skoro hodinu, než jsem dojel přes Whitestone Bridge a Long Island až do Queens. Bydlel pořád v téže bytě, a když se můj klíč otočil v zámku, ulevilo se mi. Obývací pokoj vypadal jako vždycky - Masarykova busta na knihovně, vedle ní váza se

skříženými vlajkami, americkou a československou. Opékal si na sporáku dva vuřty a rádio vyhrávalo Sibeliovu symfonii tak hlučně, že mě neslyšel vejít. Zůstal jsem stát ve dveřích kuchyně a díval se na něho.

Neměl už skoro žádné vlasy. A všiml jsem si i jiných příznaků stáří: trochu se hrbil, a z toho, jak žmoulal dásněmi, jsem poznal, že má falešný chrup. Pod očima měl kruhy z únavy. Díval se před sebe, nikoli v zamyšlení, ale jako někdo, kdo si chce od přemýšlení odpočinout. Kolena mi pojednou podklesla dojetím.

"Ahoj, tati," vypravil jsem ze sebe.

Polekal se. Uskočil od pánve a pak pomalu popošel ke mně. Pořád ještě nevěřil, že to jsem doopravdy já.

"Ahoj, Jene. Vítej, vítej ..."

Nevěděl, co si počít. Nakonec mě popadl za ruku a znovu a znovu ji tiskl.

"Pořád jsem si říkal, co asi děláš ... a kde je tě konec. Kde teď bydlíš?"

"V Larchmontu."

"V Larchmontu. Vida, vida. Tak pojď, posaď se."

"A co ty tvý buřty?"

Mávl rukou, odvedl mě do obývacího pokoje, pak se vrátil do kuchyně a zavřel plyn. Za okamžik se zase objevil s láhví koňaku a dvěma sklenkami.

"Jsi ženatý?" zeptal se, když mi naléval.

"Ano. A ty jsi ještě na Kolumbii?"

"Ano, ano. A pořád ještě nemám definitivu. Chtějí tam někoho s doktorátem a na to jsem já už starý. Co děláš?"

"Já ... jeden čas jsem dělal do byznysu."

"Ale jdi, no tak, ať žije byznys!"

Napili jsme se, pak jsme mlčky postavili sklenky. Nevěděli jsme, jak pokračovat v rozhovoru. Konečně jsem si začal zapalovat cigaretu. Zapaloval jsem ji tak pomalu, jak to jen šlo, ale otec za celou tu dobu nepromluvil.

"Ale odpusť," vyskočil najednou ze židle, "ty přece

musíš mít hlad. Já ti něco uvařím."

"Kdepak, já nemám hlad. Děkuju. Ale proč ty se nenavečeříš? Měl jsem ti přinést nějaký Dixy doxy."

"Co je to?"

"Speciální druh párků. Pro tu společnost, co je vyrábí, jsem pracoval."

"Patří jejímu otci? Otcí tvé ženy?"

"Ano."

"Je to ta z Virginia Beach, se kterou se setkal Harry?"

"Je."

"Rád bych ji poznal."

Přikývl jsem. Zase bylo ticho.

"Stalo se ti něco zlého?" zeptal se konečně.

"Stalo se nám někdy něco dobrého, od té doby, co jsme přijeli do Ameriky?"

"Myslíš, že je to má vina? Myslíš, že jsme měli zůstat doma?"

"Tys nemoh."

"Moh jsem odjet sám. Možná že maminka by byla ještě naživu, kdyby nemusela tak dřít. Kdoví?"

"Nevěděli jsme, jaký to tu bude."

"Je to všechno vina Ameriky?"

"Jak to myslíš?"

"Hele, Jene, nerozčil se. Já ti nechci nic vyčítat. Mám mluvit dál? Víš, moh bych tím pokazit celý večer."

Na chvíli jsem se zamyslel. Jestli si teď vjedeme do vlasů, bude to katastrofa. Ale věst nějaké plané tlachy se mi taky nechtělo.

"Mluv," řekl jsem.

"Víš, ty jsi nikdy nevzal doopravdy na vědomí, že jsi v cizině. Když se ukázalo, že Emersonka není Polabí, stáhl ses úplně do sebe. Na universitě ses potýkal s větrnými mlýny, místo aby ses snažil vyzkoumat, proč se točí. Mimochodem, Christopher Merwin je na Kubě. Slyšels o tom?"

"Ne, neslyšel."

"Státní department mu slibuje, že až se vrátí, půjde před soud, ale vzhledem k tomu, jak se věci vyvíjejí, myslím, že se z toho vykroutí."

Dolil mi koňak. Bylo mi trapně.

"Řekněme, že máš pravdu. Jak potom vysvětlíš, že jsem se oženil s Američankou?"

"Kdy ses oženil?"

"V červnu 1959."

"A Zeman zemřel v únoru. Tys tehdy zrovna byl v Evropě, vid'?"

"Bylo to v lednu. Jak víš, že jsem byl v Evropě?"

"Slyšel jsem o tom. Tys mluvil s někým na českém oddělení EEPA, ne?"

Přikývl jsem.

"Tak to vidíš. Vrátil ses z Evropy, kde tvůj idol právě zemřel za záhadných okolností. Viděls, že k tomu, co bylo dřív, se už vrátit nemůžeš, a tak ses rozhod, že se bleskově poamerikanizuješ. Myslels doopravdy, že tvoje životní poslání je prodávat párky?"

"Ne."

Rozhovořili jsme se o nesčíslných věcech. Vypověděl jsem otci historii svého zkrachovalého manželství a dělalo mi dobře poslouchat jeho bystré poznámky. V Larchmontu jsem žil jako na vedlejší koleji a teď jsem se nestačil vyptávat, celý užaslý nad tím, co se děje v Evropě, jak se vyvíjí situace v Číně a na Kubě. K ránu jsem se zvedl, že půjdu, ačkoli jsem už předtím přijal jeho naléhavé pozvání, abych u něho pár dní pobyl, případně zkusil zůstat nastálo; vždyť teď jsme oba už zmoudřelí, zralí lidé. Řekl jsem, že to uvážím. Zdálo se, že pochopil.

"Jene," řekl už u dveří a podržel mou ruku ve své, "je tu ještě někdo jinej, kdo tě má moc rád. Měli bysme se jít na něho brzy podívat. Na strejčka Harryho."

"To víš, že jo."

Když mi ruka pomalu vyklouzla z jeho dlaně, zachvátil mne na okamžik pocit, že to je naposled. Ale hned to

přešlo. Odnášel jsem si jenom trochu toho optimismu a všelijaké plány do budoucna, které se mi honily hlavou, když se taxík rozjel po Washington Bridge.

Na těchhle předtuchách něco je. Čtyři dny nato se otec zhroutil uprostřed přednášky o Wilsonových Čtrnácti bodech. Za čtvrt hodiny potom, cestou do nemocnice, zemřel na infarkt.

VIII

Divné bylo, že jsem se teď často zčista jasně rozplakal, a to na nejnevhodnějších místech. Jako třeba když jsem čekal na Hlavním nádraží na vlak do Larchmontu. Najednou jsem cítil, že mi zvlhly tváře. Vrásčitá babka, v tyrolském tralaláčku a s tmavožlutou krabicí od Orbacha, mě pozorovala s lačnou zvědavostí. Když už jsem to nemohl snést, šel jsem se projít po osmačtyřicáté ulici a chodil jsem nahorů a dolů tak dlouho, až mě to přešlo a lidi se přestali po mně otáčet. Jindy mě to popadlo v prodejně kořalek v Larchmontu. Vyběhl jsem ven dřív, než si mě někdo všiml, a zbytek odpoledne jsem probloumal v zapadlých předměstských ulicích. Od té doby se mi to stávalo několikrát do týdne, často na místech, odkud bylo těžko utéct.

Zůstávali jsme u sebe, protože jsme nevěděli, co jiného dělat. Občas zmizela na několik dní a já plaval v bazénu, četl si Zpravodaj Wilsonovy university a dvakrát týdně jezdil do města, abych se dostal mezi lidi a zašel si do kina nebo do divadla. Má bývalá sekretářka Julie Devereuxová se teď se mnou scházela častěji, ale to byla čistě obchodní záležitost.

V úterý a v pátek jsme chodili na večeři do nějaké hogo fogo restaurace a na muzikál na Broadway. Jednou za

čtrnáct dní mi dovolila, abych se s ní pomiloval pod vlažnou sprchou. Mluvili jsme o samých povrchnostech. Sloužila mi podobně, jako betonová zeď slouží tenistovi.

V únoru jsme si zajeli na lyže do Tremblantu. Když po večeri v chatě Diana vstala od stolu, aby se přivítala se svalnatým instruktorem, se kterým se seznámila na louce, dal jsem se zas do pláče. A tentokrát se mi ještě ke všemu udělalo nanic. Cestou zpátky do pokoje mi došlo, že jestli to neskončuju na místě, vymyslím si conevidět způsob, jak ji zabít. Sbalil jsem si zavazadlo, zavolał taxíka a odjel do Montrealu. Druhý den ráno jsem zavolał do Larchmontu a zjistil jsem, že zastavila výplatu všech peněz, kromě běžného účtu, který nám patřil společně. Bylo na něm pět set dolarů. Ještě před polednem jsem si vybral celý ten obnos na šek. U Dixy doxů jsem byl vyřízen jednou provždy.

Moje první reakce byla uspokojení, úleva. Je konec a po všem. Ale za dva dny na mne začaly doléhat starosti, co dál. Zavolał strýčka Harryho jsem se styděl. Kromě toho jsem si vzpomněl, že jel s motorizovanou výpravou na cestu kolem světa, a teď právě uvázl někde v Burmě. Zmeškal dokonce i otcův pohřeb.

Pak jsem se upamatoval, že jsem v tom wilsonském plátku četl, že můj (kdoví jestli) kámoš Jerry Crane dělá asáka na katedře psychologie výchovy na malé universitě poblíž Plattsburghu, a srdce mi poskočilo, když jsem zjistil, že to je jen kousek přes hranice, ani ne sto mil daleko.

Ještě týž večer jsem zasedl k Jerryho pohostinnému stolu i s jeho třemi snědými nařvanými děcký a usměvavou ženou, která pocházela z Puerta Rica. Jerry jí vykládal o různých, většinou vymyšlených vylomeninách, které na Wilsonce prováděl s tímhle prvním a jediným spolkovým bráškou, s nímž se jeho žena kdy sešla.

Druhý den mě představil doktoru Bradleymu C. Kerrovi z katedry angličtiny, který četl Lidu, s lidem a pro

lid, tu knížku, co jsme zplodili na Wilsonce s Merwinem. A tak jsem začal novou životní dráhu coby hostující člen katedry.

EPILOG

V srpnu toho roku, co nás okupovali, jsem byl ve Vancouveru v Britské Kolumbii. Na tamější universitě se mi podařilo okouzlit asistentku, která se stala velmocí na katedře anglického jazyka, díky tomu, že bylo léto. Měl jsem tam dvě přednášky. Jednu odpoledne a druhou po večeri. Za obě mi zaplatila. Přednesl jsem několik svých vybraných básní, mohutných a jímavých, z nichž někteří citově založení sloupkaři maloměstských novin občas něco ocitovali a které jsem slovo za slovem přeložil ze Seiferta a Halase. Potom následoval nezbytný večírek v zasviněném zapadáku v Kitsilanu, kde se kouřila marjánská a vedly řeči. Jako obvykle, nemohli se mě nabažít, protože na rozdíl ode všech ostatních jsem neměl bíbr a byl jsem pravý a nefalšovaný ztroskotanec. Já se kdysi doopravdy snažil, zápasil jsem a rval se zuby nehty, a teprve když jsem prohrál, navlékl jsem si tu opranou flanelovou košili. Bylo na mně vidět, že jsem ryzí exemplář. To je vzrušovalo, podněcovalo a mnohdy i popuzovalo proti mně. Vzbudil jsem se v posteli mírně střelené zaměstnankyně provinčního ministerstva rybolovu, která už dávno odešla do práce a zanechala mi lístek s úpěnlivou prosbou, abych neodcházel dřív, než se vrátí, protože by nedokázala přenést přes srdce, kdybych

odjel a neochutnal její kachnu s pomeranči.

Vrátil jsem se ihned do zaplivaného penzionu v Hastings Street, kde po večerech všichni vysedávali v jednom pokoji, obličej ozářené modravým světlem obrazovky. Přihlížel jsem, v ruce láhev od limonády, naplněnou pivem, jak se holywoodské hvězdičky tváří, jako by jim na ničem nesešlo, jak hlasatelé hlásí s pečlivě nacvičenou nedbalostí, jak politici chladně a zcela nezaujatě objasňují veřejnosti, že jejich protivník je svině. Nikdo se nechtěl ani dost málo vyvyšovat nad druhé, každý někomu sloužil, ať už lidu, nebo svědomí anebo Bohu. Všichni byli ztělesněná pokora. Za takových nocí jsem uléhal až za svítání, v povznesené náladě, ale jen poté, co jsem spáchal nějakou tu ódu na umění anebo literaturu, což byla božstva, jimž jsem zase sloužil já.

Jednou večer jsme se dívali na záběry z okupace, na to, jak malí kluci házejí kamení po zlotřile vyhlížejících Slovanech se samopaly. Gus a Mike tam seděli se mnou. Byli to dva usvědčení zloději a poslední tři roky žili povětšinou z podpory v nezaměstnanosti. Mike se už zvečera zkároval a teď se rozvaloval na křesle a ani se nenamáhal koukat.

“Pánove, už je mi to jasný,” řekl Gus a vyndal cigáro z úst. “Než se rok s rokem sejde, budeme mít půl týdle pitomý země na krku. Pamatujete, jak to bylo s Ma - darama? V Kootenays je jedna vesnice, tam dostala každá rodina celej domek, sakumprásk se všim všudy, i s přenosnou televizí. A myslíte, že za to aspoň ukázali nějaký vděk? Hovno. Teda s vodpuštěním, pani Moorcroftová.”

“Máš recht, prdel vody,” pravil Mike.

Paní Moorcroftová posbírala noviny, které se tam povalovaly, a odešla do kuchyně.

“Já si myslím, že není správné srovnávat Čechy s Ma - dary. Musíme vzít v úvahu odlišné okolnosti.”

Tato slova pronesl Charles McKenzie Collins, bývalý

kazatel Sjednocené protestantské církve, který si odseděl trest za zpronevěru. Byl to jediný člověk, kterého jsem kdy viděl přesvědčivě mluvit a usmívat se zároveň.

"Máš recht, prdel vody," pravil Mike.

"Ne, koukejte, já to myslím takhle. Maďaři byli proti komunismu a čekali, že jim antikomunisti ze Západu přijdou na pomoc. Ale Čechy ani nenapadlo čekat vojenskou pomoc ze Západu. Takže není divu, že to Maďaři těžce nesli. Tebe by to nenaštvalo?"

"Já nevím. Já nejsem žádnéj blbej Maďar." Gusovi se nelíbilo, kam Collins rozhovor zavádí. "Ale zato vim, že s žádným, ale jaktěživo s žádným, se nenadělalo takovejch fraků jako s nima, snad jedině s královnou Alžbětou Druhou. A hernajs, tohle je přeci její země. Dyť sme monarchie, no ne?"

"Máš recht, prdel vody."

"No ale dejme tomu, dejme tomu, že Kanada by si nemohla nic lepšího přát, než aby sem přišlo půl Československa. Napadlo vás někdy, že těmhle lidem se pomáhá jenom ze začátku, pár týdnů po příchodu, a že nám to stokrát splatí, jakmile se naučí, jak to tady v Kanadě chodí? Je to jako investice, chápeš, Gusi?"

"Ale proč?"

"Co proč?"

"Proč by se mělo investovat?"

"No ... Protože Kanada je veliká a dobrá a potřebuje lidi."

"Hele, ty, Ameríkane," obrátil se Gus na mě, "eslipak Ameríkani běhají za cizincema a prosej je na kolenou, aby k nim přišli?"

"Tam je to trochu jiný."

"Aha, tam je to jiný. A jak jiný?"

"Tam nepotřebujou lidi tak nutně jako vy tady."

"Ale di. Ty potřebuješ lidi, Collins? Já teda už žádný lidi nepotřebuju."

"No ale teď už jsi směšnej," řekl Collins, už bez úsměvu.

"Máš recht, prdel vody."

"No tak snad jo. Ale Američani, ani dyž potřebovali víc lidí, tak jim nerolovali červeněj tepich pod nohy, a to teda je hotovka. Proč bysme se my měli takle srát s Evropanama, dyž já bydlím v takovým svinčiku?"

"Protože za hovno stojíš, víš, za velký kulový hovno," vysvětlil mu Mike.

Charlie nevěděl, co k tomu dodat, anebo ho to přestalo zajímat. Sáhl vedle sebe na policičku pro ukradenou bibli a začal v ní listovat.

O něco později, když Mike usnul v tom svém záplatovaném křesle a Gus se vydal hledat nějakou šikovnou putyku, aby se zhu lákal do nemoty, důstojný pán se ke mně obrátil, oči vlhké a zarudlé, a hlasem, který mu dvakrát selhal, řekl:

"Víš, Donne se naprosto mýlil. Všichni jsou ostrovy. A zřejmě už nedokážeme stavět žádné mosty."

Já na to odvětil, že má recht, prdel vody.

David Allen z Kanadské rozhlasové společnosti zavolal do penzionu a sháněl se po mně. Když jsem vzal telefon, chlápek, kterému bylo po hlase znát, že nosí semišové polobotky, řekl, že se dozvěděl o mém pobytu ve městě, a když tedy je ta okupace a tak dále, snad bych se mohl dostavit zítra do studia a zodpovědět několik otázek o své nešťastné vlasti. Jsou za to ochotni zaplatit takových šedesát dolarů. Řekl jsem, že bych se dostavil i ve čtyři ráno, kdyby se jim to hodilo. Zdvořile se zasmál. prohlásil, že jsem to zaválel senzačně. Říkal mi Jene.

"Nevadí, když vám budu říkat Jene?"

"Ale beze všeho, pane Allene ..."

Vzal mě kolem ramenou, a prodchnut duchem neopětovaného kamarádství, odváděl mě ke dveřím

zaneřáďeného studia.

“Víte, já na tomhle programu někdy vyfasuju takový trdla, který by si netroufli mi odporovat, ani kdybych urážel cudnost jejich matek. Jsou zaražený jak skoby ve zdi, no peklo. Mimochodem, to, jak jste hned na začátku najel na Vietnam – chápete, teď, když celej svět nasazuje Američanům psí hlavu – to byla senzace. Slovo do pranice. Pro televizi jak dělaný. Škoda že jsme to museli přerušit kvůli tý reklamě, ale já myslím, že jsme to pak vypíchli docela pěkně. Teda já myslím, pokud jde vo ducha, vo tempo celý tý věci. Říkejte mi Davide, oukej?”

“Oukej, Davide.”

Jakási bitlovská hlava vykoukla ze studia a zeptala se: “Vy jste Dabský? John Dabský?”

Měl jsem tam telefon. Meziměstský. Když jsem se zase otočil k Allenovi, abych ho požádal o foršus, mával na mne už z druhého konce chodby. Vešel jsem do studia a zvedl sluchátko.

“Haló?”

“Je to pan Dabský? Pan Jan Dabský?”

“Ano.”

“Mluvte, prosím.”

“Haló, Jene. Jak se máš?”

“Fajn, moc fajn. Je to ...”

“Strejda Harry z Port Washington. Jejda, to je prima, slyšet zase tvůj hlas. Já už myslel, že tě nikdy nenajdu.”

“A jaks mě našel?”

“No víš, já si zjednal jednoho chlápka, aby zjistil, čím se živíš. A pak jsem začal volat všechny katedry angličtiny. Málem jsem to vzdal, když mi došlo, že na tomhle kontinentě máme taky Kanadu. Vzal jsem to vod západu a natrefil jsem tě hned na prvním místě, který jsem volal. Slečna Youngová na universitě mi řekla, že jsi zrovna v televizi. Jak to dopadlo?”

“Slušně, slušně.”

Pak bylo ticho. Poslouchali jsme to mlčení, vzdálení tři

a půl tisíce kilometrů od sebe.

“Jo je strašný, co se doma děje, vid?”

“Co se děje?”

“No ta okupace. Ta ruská okupace.”

“Jo, no to jo.”

“Poslouchej, Jene, něco mi vrtá hlavou. Vůbec celá ta věc mě strašně deprimuje. Chci mluvit s někým, kdo mi rozumí. S někým, ke komu mám vztah. Jak se řekne anglicky vztah? A proč s tebou sakra mluvím anglicky?”

“Vztah se překládá do angličtiny jako ‘relationship’, ale neseď to. Není to totéž.”

Zase ticho.

“Poslouchej, v kanceláři United Airlines máš letenku do New Yorku a šek na pár dolarů. Tam, co jsi, v Kanadě. Rezervoval jsem ti na zejtek místo v letadle do New Yorku. Hned tam zavolej a potvrd to a já pro tebe zajedu na letiště v půl pátý vodpoledne. My dva si musíme popovídat. Vždycky jsme si tak dobře rozuměli. Přijedeš, vid?”

“Pokusím se. Doopravdy.”

Byl zklamán. Čekal jinou reakci. Ale nechtěl nám to pokazit.

“Tak jo,” řekl konečně. “Budu tě čekat na letišti v půl pátý.”

“Ahoj, a díky za zavolání.”

“Na shledanou.”

Šel jsem dolů po setmělé Georgia Street a vychutnával mořský vánek, který se mi opíral do obličeje. Uvažoval jsem, jestli se budu zítra muset pro ten šek trmáčet celou tu dálku až na letiště.

OBSAH

PRVNÍ ČÁST 10

I	11
II	27
III	36
IV	47
V	56
VI	64

DRUHÁ ČÁST 76

I	77
II	86
III	96
IV	101
V	107
VI	118
VII	129
VIII	138
IX	150
X	164
XI	178
XII	184
XIII	195

TŘETÍ ČÁST 204

I	205
II	213
III	221
IV	225
V	235
VI	239
VII	246
VIII	252

EPILOG 255

Autorem obrazu

GENESIS: DEŇ ŠTVRTÝ

reprodukovaného na obálce této knihy je slovenský
výtvarník

MIKULÁŠ KRAVJANSKÝ

Narozen roku 1928 v Rudňanech, absolvoval fakultu scénografie na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě. Pracoval jako šéf výpravy v divadle Jonáša Záborského v Prešově a potom jako hlavní architekt v Čs. televizi v Bratislavě. V té době navrhoval scénické výpravy pro Národní divadlo v Bratislavě a pro řadu jiných divadel na Slovensku. Výtvarně se podílel na výstavách našich výtvarníků v cizině. Svě obrazy vystavoval v Budapešti, Vídni, Bruselu, Káhiře, Varšavě, Moskvě a v Sao Paulu v Brazílii. V roce 1968 odešel do Kanady, kde založil *Black Box Theatre*, s nímž vystupuje na profesionálních scénách v Kanadě a s nímž natočil televizní seriál *Fantastica* pro společnost Columbia Pictures. V roce 1970 měl samostatnou výstavu v Torontu. Od založení 68 Publishers Toronto působí jako stálý výtvarník nakladatelství.

Máte-li zájem o jeho obrazy nebo grafiku, můžete si napsat o bližší informace našim prostřednictvím.

Máte-li zájem o reprodukci obrazu na obálce, napište nám. Jestliže se sejde dostatečný počet objednávek, dáme reprodukci zhotovit.

Cena (podle počtu objednávek) kolem \$ 10.00

Knihy nám můžete zaplatit některým z těchto způsobů:

1) Čtenáři všude na světě:

a) Bankovním převodem na naše konto: 68 PUBLISHERS TORONTO, Acc. No. 142 694 9, The Royal Bank of Canada, Yonge & Bloor Branch, Toronto, Ont. Canada.

b) Mezinárodní poštovní poukázkou (International Money Order; Mandat de Poste Internationale).

c) V hotovosti, pokud možno v kanadských nebo US dolarech. (Pak ale pošlete raději doporučeně).

2) Čtenáři v Kanadě a v USA:

Také osobním šekem.

3) Čtenáři v Německé spolkové republice:

Také osobním šekem (německé šeky, prosíme, vystavujte na DM) nebo bankovním převodem na naše západoněmecké konto: 68 PUBLISHERS TORONTO, Acc.No. 76/6196, Deutsche Bank, Filiale Frankfurt, 6000 Frankfurt/Main, Postfach 2623.

4) Čtenáři v Anglii:

Také osobním šekem nebo bankovním převodem na naše londýnské konto: 68 PUBLISHERS TORONTO, Credit External Account No. 9—72056, The Royal Bank of Canada, 6 Lothbury, London EC2R 7JY.

ŠEKY A POŠTOVNÍ POUKÁZKY VYPISUJTE NA:
68 PUBLISHERS TORONTO

Naše adresa je:

68 PUBLISHERS
Box 695, Postal Station "A"
Toronto, Ont. M5W 1G2
CANADA